

Nr 799

Av herr Eliasson i Sundborn, i anledning av Kungl Maj:ts proposition nr 159, angående kapitallinskott till Scandinavian Airlines System (SAS), m. m.

I proposition nr 159 redogöres för de omfattande ekonomiska förluster som SAS lidit under senare år. Orsakerna till förlusterna är flera. Bl. a. har konkurrensen inom den internationella flygtrafiken ökat och den protektionistiska luftfartspolitikerna skärpts i åtskilliga länder. Företagets kostnader för övergång till jettrafik har varit synnerligen omfattande. Även i övrigt har kostnadsstegringarna varit kraftiga. En mycket betydande del av förlusterna härrör emellertid från vissa engagemang, i första hand samarbetet med det mexikanska flygföretaget GAMSJA och det thailändska flygföretaget THAI. Förlusterna på dessa engagemang kan beräknas komma att uppgå till 60 à 70 milj. kronor. Därav torde ca 50 milj. kronor kunna hänföras till engagemanget med GAMSJA. Vidare har kostnaderna för SAS-huset i Köpenhamn blivit 26 milj. kronor större än som från början beräknats. Den skandinaviska ämbetsmannadelegationen har ställt sig kritisk till dessa engagemang såväl när det gäller motiven härför som det sätt på vilket de handlagts.

Vad engagemanget med GAMSJA beträffar har styrelsen och arbetsutskottet vid flera tillfällen behandlat projektet på grundval av upplysningar som sedermera visat sig icke vara hållbara, vilket kraftigt medverkat till den lidna förlusten.

Även i fråga om SAS-huset i Köpenhamn är förhållandena anmärkningsvärda. Vid kalkyleringen har man utgått från en orealistiskt låg byggnadskostnad. Kalkylerna har byggts på ofullständiga utredningar. Byggnaden har blivit större än som avsetts. Standarden har blivit högre än den avsedda. Vissa kostnadsposter har ej medtagits i kalkylerna. Förberedelserna för och planläggningen av byggnationen har sålunda varit synnerligen otillfredsställande liksom kontrollen av byggnationens fullföljande. Icke minst sistnämnda fall förtjänar påtalas, då det i viss mån synes vara en parallell till de betydande kostnadsökningar som inträffat vid vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad i Räcksta och ombyggnaden av Operan i Stockholm. Dessa fall har utan tvivel minskat allmänhetens tilltro till planeringen och kontrollen inom den statliga sektorn. I SAS är visserligen staten endast en av delägarna. Men det är dock svenska staten — och därmed skattebetalarna — som i hög grad får ta de ekonomiska konsekvenserna av missgrepp och bristande effektivitet inom SAS.

Betydande ekonomiska risker är förbundna med SAS verksamhet främst med hänsyn till utvecklingen inom den internationella luftfartspolitik, den flygtekniska utvecklingen samt konsekvenserna vid arbetskonflikter. Detta understryker än mer behovet av en effektiv ekonomisk ledning av företaget.

SAS' engagemang ger ett bestämt intryck av betydande brister inom kon-sortiets ledning och i handläggningen av synnerliga omfattande ekonomiska spörsmål. Härtill kommer ämbetsmannadelegationens uttalande om att ledningens finansiella kontroll sviktat i viss utsträckning. Dessa omständigheter gör det nödvändigt med åtgärder i syfte att eliminera de brister som visat sig föreligga. Frågan är av sådan vikt att riksdagen hos Kungl. Maj:t bör hemställa om lämpliga åtgärder i syfte att få till stånd sådana dispositioner att företagets ledning kan effektiviseras och en bättre kontroll och uppsikt över verksamheten erhållas.

Med hänvisning till ovan anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 159 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att åtgärder snart vidtages i syfte att få till stånd en effektivare ekonomisk ledning och grundligare planering inom SAS.

Stockholm den 9 maj 1961

Lars Eliasson
i Sundborn
